स्थानीय राजपत्र

गढवा गाउँपालिका

प्रदेश नं ५स्थानीय सरकारद्वारा प्रकाशित ,

खण्ड : २(देउखुरी,दाङ ,माघ १५ गते २०७५ साल)संख्या :१९

भाग-२

स्थानीय सरकार

गढवा गाउँपालिकाको सूचना

नेपालको संबिधानको धारा २२२ बमोजिम गढवा गाउँपालिकाको गाउँ सभाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको नियमावली सर्बसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

टोल विकास संस्था गठन तथा सञ्चालन कार्यबिधि २०७५

१. भूमिका

सामुदायिक प्रयासमा टोलको संस्थागत, सामाजिक तथा आर्थिक विकास, स्थानीयस्तरमा सुशासनप्रवद्र्धन गर्न गाउँपालिका बस्तीहरुमा निश्चित भौगोलिक क्षेत्रभित्र रहेका सबै घरधुरी सदस्यरहने गरी स्थानीय स्तरमा वडा समितिको मातहत रहने गरी वडा समितिलाई सहयोग पु–याउनस्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा २ बमोजिम गढवा गाउँपालिकाले यो कार्यविधी तयार गरी लागु गरेको छ ।

२. उद्देश्य

टोल विकास संस्था गठन गर्नुका मुख्य उद्देश्यहरु निम्नानुसार छन्ः

१। टोल, बस्तीस्तरमा बिभिन्न निकायहरुबाट प्रवाह हुनेसेवामा टोलबासीको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने,

२। टोलबासीहरुमा उद्यमशीलताको विकास गराई टोलस्तरमा लघु उद्यमको सिर्जना, विकास र प्रवद्र्धनगर्ने,

३। टोल बस्तीस्तरमा समानता, समताको भावना जागृत गराउने, आपसी सद्भाव, समझदारी, समन्वयर मेलमिलाप कायम गराउने,

४। आर्थिक, सामाजिक सवालमा सबै टोलवासीहरुलाई निर्णय प्रक्रियामा समान अवसर र अधिकारप्रदान गर्ने,
५। टोलको सामाजिक कार्यमा पारदर्शिता कायम गरी सुशासनलाई बढावा दिने,
६। बस्ती टोलस्तरमा सबै संस्थाहरुको प्रवेशद्धारको रुपमा टोल विकास संस्थालाई विकास गर्दै विभिन्ननिकायहरुबाट सञ्चालन हुनेविकास कार्यमा सहयोग गर्ने,
७। टोल विकास संस्थालाई वडाभन्दा तल्लो एकाइको रुपमा विकास गरी सहभागितात्मक योजनातर्जुमा, अनुगमन एवं मूल्याङ्कन प्रक्रियामा सहभागी गराउने,
८। टोलका सदस्यहरुमा गरिबलाई निश्चित आधारमा वर्गीकरण गरी तिनीहरुको अभिलेख तयार गर्ने,
९। टोलको समग्र विकासका लागि कार्यक्रमहरु तय गर्ने ।
१०। वातावरणमैत्री तथा बालमैत्री गाउँ घोषणा गर्ने आवश्यक सहयोग गर्ने ।
११। उत्कृष्ठ काम गर्ने टोल विकास संस्थालाई प्रोत्साहन,पुरस्कार गर्ने

३. गठन

टोल विकास संस्थाको गठन देहाय बमोजिम हुनेछः

१। गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका बस्तिहरुमा निश्चित भौगोलिक क्षेत्रभित्रका टोल तहमा रहेकाघरपरिवारका सदस्यहरुबाट टोल विकास संस्थाको गठन गरिनेछ ।
२। कम्तिमा ५० घरधुरी संख्या भएको निश्चित क्षेत्र भित्रको बस्तिबाट एक टोल विकास संस्था गठन गर्न सकिने छ । तर दुर्गम क्षेत्रका छरिएर रहेका टोल वस्तिहरुमा सो भन्दा कम घरधुरी संख्या भए पनि संस्था गठन गर्न बाधा पर्ने छैन ।
३। पहिलोपटकका लागि टोल विकास संस्थाको व्यापक भेलाबाट टोल विकास समितिका कामलाईव्यवस्थित गर्न अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष, सचिव र आवश्यकता अनुसारका सदस्यहरु रहेको एक टोल विकासकार्य समिति गठन हुनेछ । तर दोस्रो पटकको हकमा यस्तो कार्य समिति साधारण सभाको सर्वसम्मतवा सो नभएमा बहुमतबाट पुनर्गठन हुनेछ । टोल विकास कार्य समितिको अवधि २ वर्षको हुनेछ ।एकपटक अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिव भएको व्यक्ति पुनः सोही पदमा लगतै दुइवर्षको अवधि व्यतितनभई नियुक्त हुनेछैन । कार्य समितिमा अध्यक्षसचिव वा कोषाध्यक्ष मध्ये कुनैएक जना अनिर्वायरुपमा महिला हुनुपर्नेछ ।
४। टोल विकास संस्था गठन गर्दा सकेसम्म टोलका सम्पूर्ण घरधुरिलाई एक घर एक सदस्यको रुपमासमेट्नुपर्दछ । सो सम्भब नभए कम्तीमा ८० प्रतिशत सहभागि गराई टोल विकास संस्था गठनगरिनेछ । टोल विकास संस्थामा सहभागि भएका सदस्यहरुमध्ये कम्तीमा ५० प्रतिशत महिला आवद्धगराउनु पर्नेछ ।
५। टोल विकास संस्थाको व्यवस्थापन ढाचाँलाई स्पष्ट पार्ने अनुसूचि-१मा उल्लेखित नमूना विधानकाआधारमा टोल विकास संस्थाको विधान तयार गर्नुपर्नेछ ।
६। समन्वय र मेलमिलाप कायम गराउँदै सामाजिक ऐक्यवद्धता कायम गर्ने ।

४. दर्ता/सूचिकृत

टोल विकास संस्थाको दर्ता/सूचिकृत देहाय बमोजिम हुनेछः

१। टोलविकाससंस्थाकोबैठकमासर्वसम्मतनिर्णयगराईसम्बन्धितवडासमितिकोकार्यालय लेदर्ता/सूचिकृति गर्नेछ । टोल विकास संस्थालाई वडा कार्यालयमा दर्तामा दर्ता/सूचिकृति गर्दा पेश गर्नेनिवेदनको नमुना अनुसूचि-२ मा उल्लेख गरिएको छ । टोल विकास संस्थाबाट निर्णय गरी दर्ताकालागि निवेदन पेश गरेमा सम्बन्धित वडा कार्यालयले अनुसूचि-३ बमोजिमको टोल विकास संस्था दर्ताप्रमाण-पत्र प्रदान गर्नुपर्नेछ ।

२। टोल विकास संस्थाले यस कार्यविधि बमोजिमका उद्देश्य विपरीत कुनैकाम गरेमा वा प्रचलितकानूनलाई गर्ने नपाउने कार्य गरेमा वडा कार्यालयको सिफारिसमा गाउँपालिकाले टोल विकाससंस्थाको दर्ता खारेज गर्न सक्नेछ । दर्ता खारेज भएपछि सो स्थानमा नयाँ टोल विकास संस्था गठनहुनेछ ।

५. टोल विकास संस्थाको कार्यहरु

टोलविकास संस्थाले आफ्नो टोल क्षेत्रको समग्र र सदस्यहरुको हितका लागि देहायका कार्यहरु गर्नेछः

१। टोलमाधनि, गरिबको भावना हटाई सबै सदस्यहलाई निर्णय प्रक्रिया र स्रोतमा समान अधिकारप्रदान गर्ने,

२। विभिन्न सरकारी एवं गैर सरकारी निकायहरुसँग सुमधुर सम्बन्ध स्थापित गरी टोलको विकासकोलागि सहजीकरण गर्ने,

३। टोलमा उद्यम विकाससँग सम्बन्धित योजनाहरु संचालन गर्न आवश्यक सहजीकरण गर्ने,

४। टोलमा सडक ढल लगायतका पूर्वाधारमा गाउँपालिकाको सहमतिमा संस्थाको निर्णयअनुसारसेवा शुल्क लिन सक्ने ।

५। टोलको विकासका लागि बिभिन्न स्रोतबाट प्राप्त स्रोतको उच्चतम् सदुपयोग गर्ने,

६। टोलको सामूहिक समस्या पहिचान गरी प्राथमिकताको आधारमा टोल विकास योजना बनाउने ।

७। एच.आई.भी./एड्स, अन्धविश्वास, प्रथा, बाल विवाह, बहु विवाह जस्ता सामाजिक समस्याकोपहिचान गरि सुधारका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ।

८। टोलको आर्थिक तथा सामाजिक तथ्याङ्क अद्यावधि गर्न सूचना अभिलेख राख्ने,

९। सहभागितात्मक योजना तर्जुमा गर्दा प्राथमिकताको आधारमा पहिचान गरी वडामा सिफरिस गर्ने,

१०। टोलमा विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरुबाट प्राप्त योजनाहरुको अनुगमन गरीपृष्ठपोषण प्रदान गर्ने,

११। टोलमा विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी संस्था मार्फत प्राप्त हुनेकार्यक्रमहरु टोल विकाससंस्था मार्फत संचालन हुनेवातावरण सिर्जना गर्ने,

१२। आफ्नो वडा तथा टोललाई वातावरणमैत्री तथा वालमैत्री बनाउने खालका कार्यक्रमहरु सञ्चालनगर्ने,

१३। टोलमा भवन निमार्ण मापदण्ड, सामाजिक सुरक्षा भत्ता आदि सामाजिक सरोकारका विषयमाचेतनामूलक कार्यक्रहरु सञ्चालन गर्ने,

१४। टोलमा रहेका सार्वजानिक, पर्ति एलानी आदि जग्गाको संरक्षणमा गाउँपालिकालाई सहयोगगर्ने,

१५। गाउँपालिकाको राजस्व परिचालनका लागि सहयोग प्रदान गर्ने,

१६। संस्थामा प्राप्त रकमको संस्थाको नीति बमोजिम रकम खर्च गर्ने, लेखा राख्ने र लेखापरीक्षणगराउने,

१७। गाउँपालिकासँग भएको समझदारी अनुसारका अन्य कार्यहरु।

१८। फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यविधि २०७५ अनुसार कसैले कसुर गरेमा टोल विकास संस्थाले निर्णयगरी दण्ड जरिवाना गर्न सक्नेछ। यसरी दण्ड जरिवानाबाट उठेको रकम ५० प्रतिशतगाउँपालिकाको कोषमार बाँकी टोल विकासको कोषमा जम्मा गरिनेछ।

६. टोल विकास संस्थाको कार्य समितिको बैठक

टोल विकास संस्थाको कार्य समितिको बैठक व्यवस्थापन देहाय बमोजिम हुनेछः

१। टोल विकास संस्थाका सदस्यहरुको हित, सहयोग एवं समन्वयका लागि टोल विकास संस्थाको कार्यसमितिको बैठक महिनामा कम्तिमा १ पटकमा नघट्ने गरी बस्नेछ।

२। समितिको बैठकमा सामाजिक परिचालक, गाउँपालिकाका प्रतिनिधिहरु लगायत अन्यसरोकारवालाहरुलाई आमन्त्रित गर्न सकिनेछ।

३। सचिवले संस्थाको बैटकको निर्णयहरु बैठक पुस्तिकामा लेखि प्रमाणित गराउनु पर्नेछ।

७. टोल विकास संस्थाका कार्य समितिको पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार

टोल विकास संस्थाका कार्य समितिको पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:

(क) अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार

१। संस्थाकोनियमितबैठकबोलाउने, बैठकका लागि मिति, समय र स्थान तोक्ने।

२। बैठकको अध्यक्षता गरी बैठक संचालन गर्ने।

३। बैठकमा अनुशासनको पालना गर्न लगाउने र छलफलका विषयहरु टिपोट गर्ने वा गर्न लगाउने।

४। छलफल हुँदा सबैको विचार संकलन गर्ने र सर्वसम्मत निर्णय गर्न पहल गर्ने।

५। निर्णयहरु लागू गर्ने र गर्न लगाउने।

६। विकासको कार्यमा सबैलाई समेटेर नेतृत्व प्रदान गर्ने।

७। संस्थाले आर्जन/प्राप्त गरेको नगद वा जिन्स सामानको सुरक्षाको प्रबन्ध मिलाउने।

८। विशेष बैठकको आवश्यकता परेमा विधान बमोजिम बैठक बोलाउने।

९। कार्यविधि बमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने।

(ख) संस्थाको सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकारः

१। अध्यक्षकोआदेशअनुसारबैठकबोलाउने।
२। एकतिहाइ सदस्यले विशेष बैठकका लागि लिखित माग गरेमा विधान बमामेजिम बैठक बोलाउने।
३। छलफलका प्रस्तावहरु संकलन गरी बैठकमा पेश गर्ने र बैठकको निर्णय लेखि निर्णय प्रमाणितगराउने।
४। संस्थाको क्रियाकलापको बारेमा सदस्यलाई जानकारी गराउने।
५। तोकिएका अन्य कार्य गर्ने।

(ग) संस्थाका कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकारः

१। संस्थाकोआम्दानीरखर्चकोविवरणतयारपार्ने।
२। खर्चको लेखापरीक्षण गराउने।
३। बैंकमा खाता संचालन गर्दा संयुक्त रुपमा खाता संचालन गर्ने।
४। संस्थाको नगद र जिन्सी सामानको जिम्मा लिई सुरक्ष ागर्ने।

(घ) संस्थाको सदस्यहरुको काम, कर्तव्य र अधिकारः

१। गाउँपालिकासँग भएको साझेदारीपत्रमा उल्लेखित शर्तअनुसार गर्नुपर्ने कामहरु गर्ने।
२। संस्थाको हिसाव-किताब जाचँ गर्ने।
३। संस्थाका पदाधिकारीहरुले गरेका कामको मूल्याङ्कन नियमित रुपमा गर्ने।
४। आवश्यकताअनुसार संस्था संचालनका लागि नीति, नियमहरु बनाउने र सो नियमहरु पालना भएनभएको हेर्ने।
५। आवश्यकताअनुसार अध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्षहरुलाई सघाउने।
६। तोकिएको अन्य कार्यहरु गर्ने।

८. आर्थिक व्यवस्थापन

संस्थाको आम्दानी, खर्च, नाफा, लेखा, लेखा परिक्षण लगायत आर्थिक व्यवस्थापन देहाय बमोजिमहुनेछः

(क) टोल विकास संस्थाको आम्दानी

१। विभिन्नसरकारीतथागैरसरकारीनिकायहरु, विभिन्न सामुदायिक संस्था तथा व्यक्तिहरुबाट प्राप्तहुनेसहायता र अनुदान।
२। टोल विकास संस्थाले आयमूलक कार्यहरु सञ्चालन गरी प्राप्त हुनेआम्दानी।
३। संस्थाको विकास निमार्णका लागि टोल विकास कोषको रुपमा टोल विकास संस्थाको आम्दानीकोनिश्चित प्रतिशत संस्थाको निर्णयानुसार छुट्याउने रकम।
४। संस्थाले अन्य स्रोतबाट जम्मा गरेको रकम।

(ख) खर्च

१। संस्थाकोविकासनिमार्णकालागिटोलविकासकोषकोरकमसंस्थाकोनिर्णयअनुसारखर्चहुनेछ।

२। संस्था संचालन, व्यवस्थापन र लेखापरीक्षणका लागि गर्नुपर्ने खर्चहरु टोल विकास संस्थाको नीतिबमोजिम खर्च हुनेछ ।

(ग) नाफा

१। टोलविकाससंस्थालेआर्जनगरेकोआम्दानीबाटखर्चकटाईबाँकीरहेकोरकमसंस्थाकोनाफा मानिनेछ ।

२। नाफा संस्थाको निर्णयअनुसार टोलको विकासका लागि खर्च गरिनेछ ।

(घ) लेखा

संस्थाको लेखा देहाय बमोजिम हुनेछः

१। कोषाध्यक्षलेसबैप्रकारकोनगदीतथाजिन्सीआम्दानी, सम्पूर्ण विकास खर्चको विवरण, संस्थाकोसंचालन र व्यवस्थापन भएको प्रशासनिक खर्चहरुको स्पष्ट लेखा राख्नुपर्दछ ।

२। कोषाध्यक्षले राखेको आम्दानी खर्चको हिसाब टोल विकास संस्थाको बैठकमा पेश गनुपर्दछ ।

(ङ) लेखापरीक्षण

संस्थाको लेखापरीक्षण देहाय बमोजिम हुनेछः

१। संस्थालेनियुक्तगरेकोलेखापरीक्षकबाटलेखापरीक्षणगराउनुपर्नेछ ।

२। आवश्यकताअनुसार गाउँपालिकाले समेत संस्थाको आम्दानी खर्चको लेखापरीक्षण गर्न गराउन सक्नेछ ।

३। संस्थाले आफ्नो वार्षिक लेखापरिक्षणको प्रतिवेदन सम्बन्धित वडा तथा गाउँपालिकामा समक्ष पेशगर्नुपर्नेछ ।

९. कार्यविधीको व्याख्या र विष्लेषण

१। यो कार्यविधि गढवा गाउँ कार्यपालिकाले पारित गरेको मिति देखी लागु हुने छ । कार्यविधी लागु हुनु पूर्व भएगरेका काम कार्यवाहीहरु यसै कार्यविधी बमोजिम भएगरेको मानिने छ ।

२। योकार्यविधिप्रचलितनेपालकोकानूनसंग बाझिएमा बाझिएको हदसम्म स्वतः खारेज हुनेछन् ।

३। यो कार्यविधि कार्यान्वयनको क्रममा कुनैबाधा अड्चन आएमा कार्यपालिकाकोनिर्णयाअनुसार बाधा अड्चन फुकाइनेछ ।

अनुसूचीहरु

.... टोल विकास संस्थाको विधान

प्रस्तावनाः

स्थानीय रुपमा उपलब्ध श्रम, सीप र साधन तथा अवसरहरुलाई अधिकतम परिचालनगर्दै गाउँ/गाउँको सामाजिक तथा आर्थिक व्यवस्थालाई एकअर्काको परिपूरकको रुपमा विकसित गरीगरिबी न्यूनीकरणका प्रयासमा ठोस योगदान पुऱ्याउने, सहभागितात्मक योजना तर्जुमागर्ने तथा आफ्नोटोलको समग्र विकास गर्ने वातावरण सिर्जना गर्न यो.........................टोल विकास संस्था स्थापनागरी संचालन गर्न वान्छनीय भएकोले यो विधान बनाइएको छ ।

१. प्रारम्भिकः

संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

(क) यो विधान ....टोल विकास संस्थाको विधान हुनेछ ।

(ख) यो संस्थाको नाम ....हुनेछ ।

(ग) यो विधान.................टोल विकास संस्थाको साधारण सभाबाट स्वीकृत भएको मितिदेखि लागुहुनेछ ।

(घ) यस संस्थाको कार्यालय......................मा हुनेछ ।

(ङ) यस संस्थाको सिमाना देहाय बमाजिम हुनेछः

पूर्व......................पश्चिम.......................

उत्तर....................दक्षिण.......................

२. परिभाषाः

विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस विधानमा:

१। संस्था'भन्नाले.......................टोल विकास संस्थालाई सम्झनुपर्छ ।

२। 'विधान'भन्नाले टोल विकास संस्थाको विधानलाई सम्झनुपर्छ ।

३। 'साधारणसभा'भन्नाले संस्थाको साधारण सदस्यहरुको भेला सम्झनुपर्छ ।

४। 'समिति'भन्नाले टोल विकास संस्थाको कार्यसमिति सम्झनुपर्छ ।

५। 'बैठक'भन्नाले संस्थाको संयुक्त वा छुट्टाछुट्टै बैठक सम्झनुपर्छ ।

६। 'पदाधिकारी'भन्नाले कार्यसमितिका अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष, सचिव र सदस्यहरुलाई जनाउँछ ।

३. संगठित संस्था हुने:

१। संस्थाको आफ्नो छुट्टै छाप हुनेछसाथै संस्थाले व्यक्ति सरह आफ्नो नामबाट कार्य गर्न सक्नेछ ।

२। संस्थाले चल-अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपयोग गर्न सक्नेछ । तर संस्थाले आफ्नो अचल सम्पत्तिबिक्रि गर्न भने पाउने छैन । संस्था बिगठन भए सो संस्थाको सम्पूर्ण चल अचल सम्पत्तिगाउँपालिकामा हस्तान्तरण हुनेछ ।

४. संस्थाका उद्देश्यहरु:

संस्थाको संस्थागत, सामाजिक तथा आर्थिक विकासका लागि देहाय बमोजिम उद्देश्य हुनेछः

(क) टोलस्तरमा सक्षम र दिगो स्वायत्त संस्थाको विकास गर्ने ।

(ख) टोलका व्यक्तिहरुको आयमा बृद्धि गर्ने कार्यक्रमको संचालन गरी गरिबी न्यूनीकरणमा मद्दत
पुऱ्याउने ।

(ग) स्थानीय स्तरको विकास प्रक्रियालाई दिगो र आत्मनिर्भर बनाउन स्थानीय स्तरको समुदायको व्यक्तिहरुको क्षमता विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनमा टेवा पुऱ्याउने ।

(घ) संस्थालाई सहभागितात्मक योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रियामा सक्रिय सहभागिबनाउने ।

५. टोल विकास कार्य समितिको गठन

टोल विकास कार्य समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछः

(क) गाउँपालिकाका बस्तिहरुको निश्चित भौगोलिक क्षेत्रभित्रका टोल तहमा रहेका घरपरिवारकासदस्यहरुबाट टोल विकास संस्थाको गठन गरिनेछ ।

(ख) पहिलो पटकका लागि टोल विकास संस्थाको व्यापक भेलाबाट अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कोषाध्यक्ष, सचिवर आवश्यकता अनुसारका सदस्यहरु रहेको एक टोल विकास कार्य समिति गठन हुनेछ । दोस्रो पटककोहकमा यस्तो कार्य समिति साधारण सभाको सर्वसम्मत वा सो नभएमा बहुमतबाट पूर्नगठन हुनेछ ।टोल विकास कार्य समितिको अवधि २ वर्षको हुनेछ । एकपटकअध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिवभएको व्यक्ति पुनः सोहि पदमा लगतै दुइवर्षको अवधि व्यतित नभई नियुक्त हुनेछैन ।कार्य समितिमाकम्तिमा ५० प्रतिशत सदस्यहरु र अध्यक्ष वा कोषाध्यक्षहरु मध्ये कुनैएक जना अनिर्वाय रुपमा महिलाहुनुपर्नेछ ।

(ग) टोल विकास संस्था गठन गर्दा सकेसम्म टोलको सम्पूर्ण घरधुरीलाई समेट्नुपर्दछ । यदि सो सम्भव नभए कम्तीमा ८० प्रतिशत घरधुरी सहभागी गराई टोल विकास संस्था गठन गरिनेछ । टोल विकाससंस्थामा सहभागी भएका सदस्यहरुमध्ये कम्तीमा ५० प्रतिशत महिला आवद्ध गराउनु पर्नेछ ।

६. संस्थाका कार्यहरुः

टोल विकास संस्थाका कार्यहरु देहाय बमोजिम हुनेछन्:

१। प्रत्येकटोलस्तरमासम्भवभएसम्मसबै घरपरिवार सहभागी भएको टोल विकास संस्था गठन गर्ने।

२। संस्थाका सदस्यहरुलाई उद्यमशीलतामार्फत अग्रसर गराउने आवश्यक पहल गर्ने तथा सोहिबमोजिमका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ।

३। टोलमा आईपरेका समस्याहरु समाधान गर्न एकअर्कामा भाईचारा सम्बन्ध कायम गरी सभ्यसमाजको सिर्जना गर्ने ।

४। उपलब्ध स्रोतको समुचित परिचालन गर्दै टोलको समग्र विकासका लागि टोल विकास योजनाबनाउने ।

५। एच.आइ.भी./एड्स, अशिक्षा, अन्धविश्वास, बाल विवाह, बहु विवाह, जस्ता सामाजिक समस्याकाबारेमा सम्पूर्ण टोल विकास संस्थाका सदस्यहरुलाई चेतना अभिवृद्धि गर्ने ।

६। आफ्नो टोल तथा सार्वजनिक स्थलमा बृक्षारोपण गर्ने ।

७। आफ्नो वडा तथा टोललाई वातावरणमैत्री तथा वालमैत्री बनाउने विविध कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने।

८। टोलको वसोवास गर्ने बासिन्दाका बीचमा भवन निमार्ण मापदण्ड, सामाजिक सुरक्षा भत्तालगायतका सामाजिक सरोकारका बिषयहरुमा विभिन्न चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

९। वातावरणमैत्री स्थानीय शासनका सुचकहरुको टोलमा कार्यान्वयन गर्ने र गाउँपालिकालाई सो सूचक कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्ने ।

१०।आफ्नो टोल वस्तीलाई नमुना वस्तीको रुपमा विकास गर्न सहयोग गर्ने ।

११।हरित गाउँ/शहर, उज्यालो शहर, सफा शहर र सम्पन्न तथा सभ्य शहर स्थापना अभियानमासहयोग गर्ने ।

१२।आफ्नो क्षेत्रमा भवन संहिता तथा मापदण्डको कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने ।

१३।पूर्ण साक्षर, पूर्ण खोप, पूर्ण घटना दर्ता आदि अभियानमा सहयोग गर्ने ।

१४।टोलमा रहेका सार्वजानिक, पर्ति, ऐलानी आदि जग्गाको संरक्षणमा गाउँपालिकालाईसहयोग गर्ने ।

१५।संस्थाको अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष तथा सचिवको चयन सर्वसम्मतिमा वा सो नभएमा बहुमतमा गर्ने ।

१६।गाउँपालिकाको राजस्व परिचालनमा सहयोग गर्ने ।

१७।गाउँपालिकासँग भएको समझदारी अनुसारका अन्य कार्यहरु ।

७. सदस्यता

संस्थामा सदस्यता देहाय बमोजिम हुनेछः

(क) यस विधानको उद्देश्य बमोजिम संस्थाप्रति श्रद्धा र निष्ठा राखी विधानलाई स्वीकार गर्ने स्थानीयटोलबासी यस संस्थाको सदस्य हुनेछ ।

(ख) सदस्यता बन्न इच्छुक नयाँ टोलबासीलाई संस्थाले तोकेबमोजिम संस्थामा दरखास्त दिएमासदस्यता प्रदान गरिनेछ ।

८. सदस्यता नरहने

देहायको अवस्थामा सदस्य रहने छैनः

(क) सदस्यको मृत्यु भएमा ।

(ख) सदस्यले दिएको सदस्यता परित्यागको लिखित निवेदन संस्थाले स्वीकृत गरेमा ।

तर संस्थाको निर्णयउपर चित नबुझेमा साधारणसभामा पेश गर्ने र साधारणसभाको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

(ग) सदस्यता शुल्क नतिरेको वा संस्थाको निर्णय पालन नगेमा संस्थाले निर्णय गरी सम्पूर्ण सदस्यलाईजानकारी गराएमा ।
(घ) संस्थालाई हानि-नोक्सानी हुनेकार्य गरेमा वा नैतिक पतन, आर्थिक अनियमितता वा भ्रष्टाचारगरेको अभियोग प्रमाणित भई सजाय पाएको कारण देखाई संस्थाले सदस्यताबाट हटाउने निर्णय गरेमा।
(ङ) नेपालको प्रचलित कानुनको निषेध गरेको कार्य गरेमा ।

९. संस्था गठन एवं कार्य संचालन विधि

संस्थाको गठन एवं कार्य संचालन विधि देहाय बमोजिम हुनेछः

(क) निश्चित भौगोलिक क्षेत्रमा व्यक्तिहरुको सर्वसम्मत निर्णयबाट टोलको क्षेत्र निक्र्यौले गरेपछि त्यसटोलभित्र बसोबास गर्ने अधिकांश घरधनीहरुको उपस्थितिमा संस्था गठन गरिनेछ ।
(ख) टोल विकास संस्था गठन गर्न उपस्थित भएका व्यक्तिहरुले गरेको सर्वसम्मत निर्णयको आधारमाएक-एक जना अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिव र अन्य घरधुरीहरु सदस्य हुनेछन् ।
(ग) संस्थामा कम्तिमा ५० प्रतिशत महिला सदस्य रहनेछन् । अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिव मध्ये
कम्तिमा १ जना महिला हुनेछ ।

१०. संस्थाका पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार

संस्थाका पदधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछन्ः

(क) अध्यक्ष काम, कर्तव्य र अधिकारः

१. संस्थाको नियमित बैठक बोलाउने ।
२. बैठकको अध्यक्षता गरी बैठक संचालन गर्ने ।
३. बैठकमा अनुशासनको पालन गर्न लगाउने र छलफलका विषयहरु टिपोट गर्ने वा गर्न लगाउने ।
४. छलफल हुँदा सबैको विचार संकलन गर्ने र सर्वसम्मत निर्णय गर्न पहल गर्ने ।
५. निर्णयहरु लागु गर्ने र गर्न लगाउने ।
६. सचिव र कोषाध्यक्षलाई आवश्यकताअनुसार सहयोग पुऱ्याउने ।
७. संस्थाले आर्जन/प्राप्त गरेको नगद वा जिन्सी सामानको सुरक्षाको प्रबन्ध मिलाउने ।
८. आवश्यक कार्यमा संस्थाको प्रतिनिधिहरु गर्ने वा गराउने ।
९. विशेष बैठकको आवश्यकता परेमा सबै सदस्यहरुको सहमतिमा बैठक बोलाउने ।

(ख) संस्थाको सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकारः

१. अध्यक्षको आदेशअनुसार बैठक बोलाउने ।
२. अध्यक्षको अनुपस्थितिमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने ।
३. एकतिहाइ सदस्यहरुलाई विशेष बैठकका लागि लिखित माग गरेमा विशेष बैठक बोलाउने ।
४. बैठक पुस्तिकामा उपस्थित गराउने ।

५. छलफलका प्रस्तावहरु संकलन गरी बैठकमा पेश गर्ने र बैठकको निर्णय प्रमाणित गराउने ।
६. संस्थाको क्रियाकलापका बारेमा सदस्यलाई जानकारी गराउने ।
७. तोकिएका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

(ग) संस्थाका कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकारः

१. संस्थाले गरेको आर्थिक कारोबारको लेखापरीक्षण गराउने ।
२. बैंकमा संयुक्त रुपमा खाता संचालन गर्ने ।
३. अन्य सदस्यहरुसँग समन्वय राखी सहयोग लिने दिने ।
४. संस्थाको नगद र जिन्सी सामानको जिम्मा लिई सुरक्षा गर्ने ।

(घ) संस्थाका सदस्यहरुको काम, कर्तव्य र अधिकारः

१. गाउँपालिकासँग भएको साझेदारीपत्रमा उल्लेखित शर्तअनुसार गर्नुपर्ने कामहरु गर्ने ।
२. संस्थाको हिसाव किताब चेक गर्ने ।
३. संस्थाका पदाधिकारीहरुले गरेका कामको मूल्याङ्कन नियमित रुपमा गर्ने ।
४. संस्था संचालनका लगि आवश्यकताअनुसार नीति बनाउन सहयोग गर्ने ।
५. बैठकमा उपस्थित भई प्रत्येक छलफलमा भाग लिने ।

११. साधारण सभाको गठन र कार्य प्रणाली

साधारण सभाको गठन र कार्य प्रणाली देहाय बमोजिम हुनेछः

१. संस्थाको सम्पूर्ण सदस्यहरु रहेको एक साधारण-सभा हुनेछ ।
२. साधारण-सभाको अध्यक्षता संस्थाको अध्यक्षले गर्नेछ । निजको अनुपस्थितिमा संस्थाको सचिव रनिजको पनि अनुपस्थितिमा संस्थाको जेष्ठ सदस्यले गर्नेछ ।
३. साधारण-सभा संस्थाको सर्वोच्चनिकाय हुनेछ ।

१२. साधारण सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार

साधारण सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

(क)संस्थाको साधारण सभाको सल्लाह प्राप्त गर्न उचित देखि पेश भएका विषयमा सल्लाह दिने ।
(ख) लेखापरिक्षक नियुक्ति गर्ने ।
(ग) संस्थाको लेखापरीक्षकको प्रतिबेदन पारित गर्ने ।
(घ) कार्य समितिलाई अधिकार प्रत्यायोजना गर्ने ।
(ङ) कार्य समिति सम्बन्धमा भएका उजुरी पुनराबेदन सुन्ने र निर्णय दिने ।
(च)संस्थाको विधान संशोधन गर्ने ।
(छ) आवश्यकताअनुसार सल्लाहाकारको मनोनयन गर्ने ।
(ज) संस्थाको वार्षिक कार्ययोजना स्वीकृत गर्ने ।

१३. आर्थिक व्यवस्था

(क) संस्थाको देहायबमोजिम आर्थिक स्रोत हुनेछ ।

- सदस्यताबाटप्राप्तशुल्क।

- सरकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाबाट प्राप्त हुनेअनुदान ।
- संस्थाको क्रियाकलापको सिलसिलामा प्राप्त हुनेआय वा पुरस्कार ।
- अन्य आम्दानी ।

(ख) प्रत्येक असार मसान्तमा लेखा तयार गरी परीक्षणपश्चात् विवरण साधारणसभामा प्रस्तुत गर्नेजिम्मेवारी संस्थाको हुनेछ ।

(ग) संस्थाको नाममा प्राप्त वा खरीद चल-अचल सम्पत्तिको परिचालन र प्रयोग तोकिएबमोजिम हुनेछ।

१४. कार्यसमिति तथा पदाधिकारीको राजिनामा

(क) समितिका सदस्यहरुले सदस्यहरुले आफ्नो पदबाट राजीनामा दिन चाहेमा अध्यक्षसमक्ष दिनसक्नेछन् ।

(ख) अध्यक्षले आफ्नो राजीनामा सचिवमार्फत संस्थाको बैठकमा पेश गर्नुपर्नेछ र सोउपर संस्थालेनिर्णय गरे बमोजिम हुनेछ ।

१५. कार्य समितिलाई आविश्वासको प्रस्ताव

कार्य समितिका अध्यक्ष एवं पदाधिकारीहरुउपर अविश्वास लागे यथोचित कारण देखाई संस्थाका६० % सदस्यहरुले विशेष साधारणसभा राखी अविश्वासको प्रस्ताव पेश गर्न सक्नेछ । अविश्वासकोप्रस्ताव उपर छलफल गरी हुनेनिर्णयमा बहुमतलाइभन्दा सर्वसम्मतलाई बढी जोड दिइनेछ ।

१६. विविध

(क) विधान संशोधन गर्नुपर्ने भएमा कार्य समितिले स्वीकृत गरेपछि साधारण सभामा पेश गरिनेछ ।
साधारण सभामा उपस्थित सदस्यहरुको दुइतिहाइ बहुमतलेविधान संशोधन हुनेछ ।
(ख) प्रचलित ऐन, नियमहरुसँग बाझिएका बुँदाहरु हदसम्म स्वतः खारेज हुनेछ ।

अनुसूची-२

टोल विकास संस्थालाई वडा समितिको कार्यालयमा दर्ता गर्ने
निवेदनको नमुना

मिति...................

श्रीमान् वडा अध्यक्ष ज्यू,
वडा समितिको कार्यालय वडा नं. ....
....

विषयः टोल विकास संस्था दर्ता गर्ने सम्बन्धमा ।

उपरोक्त सम्बन्धमा यस गाउँपालिकाद्धारा संचालित वडा नं.............को.............टोलमा गठन गरिएको................टोल विकास संस्थालाई..............वडा समितिको कार्यालयमा दर्तागरिदिनुहुन अनुरोध गर्दछु । यस................टोल विकास संस्थाको क्षेत्र निम्न उल्लेखित चार किल्ला भित्रसीमित रहनेछ ।

पूर्व सिमानाः..............................
पश्चिम सिमानाः..........................
उत्तर सिमानाः..............................
दक्षिण सिमानाः.............................

निवेदक
....
अध्यक्षको नामः
टोल विकास संस्थाको नामः
ठेगानाः
फोन नं.
प्रमाणीकरण मिति :२०७५/१०/१५

आज्ञाले,
ऋषिराम केसी.
प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत